Gemeente Amsterdam

College van burgemeester en wethouders

B&W

Voordracht voor de College vergadering van 16 december 2025

Portefeuille: Monumenten en Erfgoed

Agendapunt: B37

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Onderwerp

Instemmen met Johan Jongkindstraat 7-181 niet aanwijzen als gemeentelijk monument

Het college van burgemeester en wethouders besluit

Het college van burgemeester en wethouders besluit

1. Kennis te nemen van de aanvraag van Erfgoedvereniging Heemschut Johan Jongkindstraat 7-181 aan te wijzen als gemeentelijk monument (bijlage 01A-01B);
2. Kennis te nemen van de monumentenbeschrijving van het complex van zes blokken in strokenbouw en vijf lagere blokjes door Monumenten en Archeologie (bijlage 02);
3. Kennis te nemen van het positieve advies van de Commissie Omgevingskwaliteit ten aanzien van de gebouwen (bijlage 03);
4. Kennis te nemen van de variantenstudie Johan Jongkindstraat 7-181 en de conclusies (bijlage 04A-04C);
5. Kennis te nemen van de ingediende zienswijze en reacties van Erfgoedvereniging Heemschut (bijlage 05A-05D);
6. Kennis te nemen van het standpunt van het dagelijks bestuur van stadsdeel Nieuw-West (bijlage 06);
7. Te besluiten Johan Jongkindstraat 7-181 niet aan te wijzen als gemeentelijk monument en de voorbescherming te laten vervallen.

Kernboodschap

Het college van B en W besluit Johan Jongkindstraat 7-181 niet aan te wijzen als gemeentelijk monument. In de belangenafweging tussen het behoud van de aanwezige monumentale waarden en de gewenste stedelijke ontwikkelingen binnen de kaders van het vastgestelde stedelijk beleid zoals de Omgevingsvisie 2050, Koers 2025, Raamwerk Ringzone West en Ontwikkelstrategie 2035 weegt de gewenste gebiedsontwikkeling op de locatie Johan Jongkindstraat 7-181 zwaarder.

Bestuurlijke achtergrond

Op 18 januari 2022 heeft het dagelijks bestuur van stadsdeel Nieuw-West besloten de procedure aanwijzen gemeentelijk monument te starten en voorbescherming op te leggen. Team Westflank (Ruimte en Duurzaamheid) kreeg vervolgens de opdracht van Grond en Ontwikkeling om de locatie nader te onderzoeken omdat de panden liggen in een aangewezen potentiële ontwikkellocatie (Omgevingsvisie 2050, Koers 2025, Raamwerk Ringzone West en Ontwikkelstrategie 2035). Samen met Monumenten en Archeologie en eigenaar Lieven de Key zijn diverse ontwikkelscenarios in relatie tot de geconstateerde monumentale waarden onderzocht.

Omdat Johan Jongkindstraat 7-181 ligt in een grootstedelijk project waar directie overstijgend aan wordt gewerkt trekt het college van B en W de beslissingsbevoegdheid weer naar zich toe. Wel is het dagelijks bestuur van het stadsdeel gevraagd om een standpunt betreft de aanwijzingsprocedure en belangenafweging.

Gemeente Amsterdam

Bestuurlijke prioriteit

n.v.t.

Wettelijke grondslag

De aanwijzing van een gemeentelijk monument is op basis van Erfgoedverordening Amsterdam, artikel 3, eerste lid, een bevoegdheid van het college van B en W. Deze bevoegdheid is op grond van de Verordening op de stadsdelen en het stadsgebied Amsterdam 2022 gemandateerd aan het dagelijks bestuur. Besluiten over procedures aanwijzen gemeentelijk monument worden bij grootstedelijke ontwikkelingen of politiek gevoelige dossiers doorgezet naar het college van B en W. Zie de Algemene bepalingen en beperkingen zoals opgenomen in Bijlage 3 Bevoegdhedenregister van de Verordening op de stadsdelen en het stadsgebied Amsterdam 2022.

Onderbouwing besluit

Ad 1. Erfgoedvereniging Heemschut heeft op 20 februari 2018 (datum van registratie) een aanvraag tot aanwijzing gemeentelijk monument ingediend voor Johan Jongkindstraat 7-181 (bijlage 01A).

Op 6 januari 2022 heeft Erfgoedvereniging Heemschut de gemeente in gebreke gesteld (bijlage 01B) vanwege het uitblijven van een besluit de procedure aanwijzen gemeentelijk monument wel of niet te starten en ook geen formele reactie op de aanvraag te hebben ontvangen. Na het besluit de procedure aanwijzen gemeentelijk monument te starten en voorbescherming op te leggen is Heemschut over het besluit geïnformeerd en verzocht de in gebreke stelling in te trekken.

Ad 2. Monumenten en Archeologie heeft op verzoek van stadsdeel Nieuw-West een beschrijving opgesteld van de gebouwen (bijlage 02). Monumenten en Archeologie geeft aan dat er sprake is van onder andere:

- Stedenbouwkundige waarde vanwege het oorspronkelijke en gaaf bewaard gebleven stedenbouwkundige concept;
- Gebouwd in het Nemavo-Airey-systeem naar ontwerp van Hein Klarenbeek is het complex aan de Johan Jongkindstraat van architectuurhistorische waarde als representatief voorbeeld van dit naoorlogse bouwsysteem. Binnen de collectie Nemavo-Airey-blokken in Amsterdam behoort het complex aan de Jongkindstraat samen met de blokken aan de Burgemeester De Vlugtlaan en de Amstelhof tot de gavere voorbeelden;
- Een bijzonder onderdeel van het complex is het baksteenmozaïek van H. op de Laak. Het wandkunstwerk is van kunst- en cultuurhistorische waarde als geabstraheerd figuratief kunstwerk specifiek vervaardigd voor deze locatie. Het kunstwerk vormt een beeldbepalend onderdeel van de gevelwand aan de Johan Jongkindstraat en de Jan Tooropstraat. Daarnaast neemt het kunstwerk een belangrijke plaats in binnen het oeuvre van de kunstenaar.

Ad 3. Op 18 mei 2020 heeft de Commissie Omgevingskwaliteit (toen nog Commissie Ruimtelijke Kwaliteit) positief geadviseerd (bijlage 03) op de voorgenomen aanwijzing tot gemeentelijk monument: de commissie adviseert u het in 1961 naar ontwerp van architect Hein Klarenbeek voltooide woningcomplex van zes woonblokken met op de kop vijf tweelaagse blokken aan de Johan Jongkindstraat aan te wijzen als gemeentelijk monument, vanwege de hoge stedenbouwkundige, architectuurhistorische en cultuurhistorische waarde. Ook het metselwerk mozaïek van Harry op de Laak bezit grote kunsthistorische waarde.

Ad 4. Omdat Johan Jongkindstraat 7-181 wordt genoemd in Omgevingsvisie 2050, Koers 2025, Raamwerk Ringzone West en Ontwikkelstrategie 2035 als potentiële ontwikkellocatie (bijlage 04A voor de notitie voorgeschiedenis en context) heeft Team Westflank van Ruimte en Duurzaamheid de opdracht gekregen om in plaats van het oorspronkelijke uitgangspunt van sloop ook het scenario van verdichten met behoud van monumentale waarden te onderzoeken. Hierbij werden zowel de afdeling Monumenten en Archeologie als de eigenaar betrokken. Het resultaat is een stedenbouwkundige verkenning (04B). Het betreft geen blauwdruk en diverse aspecten (verkeer, parkeren, groennorm, sportnorm, bodem, water, programma, kabel & leidingen, participatie, etc.) moeten in een vervolgstap nader onderzocht worden.

Verschillende ontwikkelvarianten zijn onderzocht en vervolgens getoetst aan het stedelijk beleid en de erfgoedwaarden. Dit is gevat in een beoordelingsmatrix (bijlage 04C). De verschillende varianten lopen uiteen van volledig behoud tot volledig sloop-nieuwbouw. Het doel is om een levendige en groene woon-werk (stations)buurt te realiseren aan de Lelylaan. Uit de stedenbouwkundige verkenning blijkt dat verdichting mét behoud van de zes stroken goed mogelijk is in combinatie met nieuwbouw aan de noord- en zuidzijde. De kleine voorzieningenblokjes zullen hierbij wel verdwijnen, maar het uitgangspunt is om het kunstwerk wel te behouden. De aanwezige monumentale waarden in de huidige situatie zullen in de nieuwe situatie worden aangetast en grotendeels verdwijnen. Het is ondanks het behoud van de zes stroken in deze variant niet mogelijk om en de belangen van monumentenzorg en stedelijke ontwikkeling te matchen.

Ad 5. Op het verzoek om zienswijzen op het voornemen tot aanwijzen gemeentelijk monument heeft de eigenaar Lieven de Key op 28 februari 2022 een zienswijze ingediend. Deze zienswijze plus de beantwoording van de zienswijze zijn terug te vinden in bijlage 05A. Lieven de Key vraagt het dagelijks bestuur af te zien van de aanwijzing en eerst een integrale visie op Lelylaan te formuleren.

Erfgoedvereniging Heemschut heeft d.d. 10 april 2022 de mogelijkheid gekregen te reageren op de zienswijze van Lieven de Key (bijlage 05B). Erfgoedvereniging Heemschut draait in deze reactie de argumentatie om en stelt dat er prima een besluit tot aanwijzing genomen kan worden om vervolgens te onderzoeken hoe het gebied te ontwikkelen met behoud van de monumentale waarden. De monumentale waarden dus op de eerste plaats zetten en het besluit niet verder uit te stellen.

Op maandag 16 juni 2025 is Erfgoedvereniging Heemschut uitgenodigd door Team Westflank en Monumenten en Archeologie om de verschillende verdichting- en ontwikkelvarianten toe te lichten en de bijbehorende conclusies. Zoals afgesproken heeft de erfgoedvereniging een schriftelijk gereageerd op het gesprek (bijlage 05C, d.d. 14 juli 2025): Wij kunnen ons voorstellen dat er behalve deze vier, nogal extreme modellen er subtielere aanpassingen mogelijk zijn die zowel de monumentwaarde van het complex als het stedenbouwkundig plan respecteren.

Op 20 augustus 2025 is de erfgoedvereniging opnieuw uitgenodigd om aan de hand van de maquettes van het gebied toe te lichten waarom de door hen gesuggereerde andere mogelijkheden niet mogelijk of gewenst zijn. Zie voor een samenvatting van deze afspraak en de conclusie bijlage 05D.

Ad 6. Het dagelijks bestuur onderkent de aangetoonde monumentale waarden zoals beschreven in de beschrijving van Monumenten en Archeologie en het positieve advies van de Commissie Omgevingskwaliteit. Wel pleit het dagelijks bestuur voor een integrale afweging, dit in verband met de gewenste stedelijke ontwikkelingen binnen de kaders van het vastgestelde beleid. Het dagelijks bestuur vindt het van zwaarwegend belang dat op deze locatie vlakbij station Lelylaan verdichting mogelijk en passend is, in lijn met de Omgevingsvisie 2050. Deze verdichting geeft de mogelijkheid om niet alleen meer, maar ook kwalitatief hoogwaardige, woningen toe te voegen aan de stad.

Het dagelijks bestuur is daarom van mening dat de aanvraag voor de status van gemeentelijke monument voor Johan Jongkindstraat 7-181 moet worden afgewezen.

Ad 7. De aanwezigheid van monumentale waarden zijn voor de Johan Jongkindstraat 7-181 geconstateerd. Omdat de gebouwen (en het gebied waarin de gebouwen staan) in Omgevingsvisie 2050, Koers 2025, Raamwerk Ringzone West en Ontwikkelstrategie 2035 als potentiële ontwikkellocatie genoemd staan heeft Team Westflank in overleg met Monumenten en Archeologie en eigenaar Lieven de Key verschillende ontwikkelvarianten onderzocht. In de best beoordeelde variant vanuit ontwikkelperspectief blijven de zes stroken gehandhaafd, maar blijven er onvoldoende monumentale waarden overeind om een status van gemeentelijk monument te verantwoorden.

In de belangenafweging tussen het behoud van de aanwezige monumentale waarden en de gewenste stedelijke ontwikkelingen binnen de kaders van het vastgestelde stedelijk beleid zoals de Omgevingsvisie 2050, Koers 2025, Raamwerk Ringzone West en Ontwikkelstrategie 2035 weegt de gewenste gebiedsontwikkeling op de locatie Johan Jongkindstraat 7-181 zwaarder. Om die reden komt het college van B en W terug op haar voornemen en besluit de status van gemeentelijk monument niet toe te kennen aan Johan Jongkindstraat 7-181 en de voorbescherming te laten vervallen.

Duurzaamheid

Het besluit helpt bij onze doelen voor duurzaamheid. Het besluit zorgt voor:

- **Minder uitstoot van broeikassen (klimaatneutrale stad),** de productie van nieuwe bouwmaterialen en de bouw van nieuwe gebouwen zijn zeer energie-intensief en gaan gepaard met aanzienlijke CO2-uitstoot. Door deze panden te behouden, onderhouden en te verduurzamen, wordt deze uitstoot vermeden.
- **Verminderen en hergebruik van materialen (circulaire stad),** deze gebouwen staan er al en blijven grotendeels staan. Dit betekent dat er maar beperkt sloop gaat plaatsvinden, wat een enorme besparing van grondstoffen en energie oplevert. Door erfgoed te behouden en te hergebruiken, wordt het concept van de circulaire economie in de praktijk gebracht. Er wordt minder afval geproduceerd en de behoefte aan nieuwe grondstoffen wordt verminderd.
- **Klimaatbestendige stad,** het bestaande groen wordt deels aangepast en versterkt. Bij de herinrichting van het groen liggen er kansen om de klimaatopgave met de kennis van nu beter te integreren.
- **Een groenere en biodiverse stad,** de bestaande groenstrook en hoven worden grotendeels teruggebracht, versterkt en uitgebreid. Deze sluiten zoveel mogelijk aan op het bestaande Spoorpark en de toekomstige Park Lely, waarbij de ecologische structuur wordt versterkt.
- **Klimaatrechtvaardige stad,** doordat we grotendeels sloop vermijden kunnen de meeste bewoners blijven wonen waar ze nu wonen, en of doorstromen naar een geschiktere woning. Hierdoor gaat de buurtbinding en bestaande sociale cohesie niet verloren, wat de leefbaarheid van de buurt ten goede komt.

Participatie

Het advies van de Commissie Omgevingskwaliteit is bijgevoegd in de bijlage (bijlage 03).

Na het besluit de procedure tot aanwijzen gemeentelijk monument te starten en voorbescherming op te leggen zijn alle belanghebbenden uitgenodigd hun zienswijzen op het voornemen te delen. Eigenaar Lieven de Key (bijlage 05A) heeft hierop een zienswijze ingediend. Erfgoedvereniging

Heemschut heeft er voor gekozen geen zienswijze in te dienen, maar heeft wel gereageerd op de zienswijze van Lieven de Key (bijlage 05B). Ook zijn er, los van de zienswijzeperiode, twee gesprekken gevoerd met Erfgoedvereniging Heemschut.

Ook zijn er 2 gesprekken gevoerd met Lieven de Key. Uit deze gesprekken kwam naar voren dat Lievend de Key op het moment bezig is met een schilaanpak voor de levensduur van de panden, met de bedoeling deze de aankomende 50 jaar door te exploiteren en dus te behouden (bijlage 04-A).

Financiële onderbouwing

Het niet aanwijzen als gemeentelijk monument heeft voor de gemeente geen financiële gevolgen.

Communicatie

Binnen de gemeente

Opnemen in de te publiceren besluitenlijst

Buiten de gemeente

In overleg met de communicatieadviseur Monumenten en Archeologie, Grond en Ontwikkeling en de woordvoerders van stadsdeel Nieuw-West en wethouder Scholtes.

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2025-076666	College van B&W Voordracht (pdf)
AD2025-081871	01A Aanvraag Heemschut.pdf (pdf)
AD2025-081872	02 Beschrijving JohanJongkindstraat7tm181_12052020.pdf (pdf)
AD2025-081873	01B Ingebrekestelling.pdf (pdf)
AD2025-081874	03 CRK_advies Johan Jongkinstraat 7-181.pdf (pdf)
AD2025-081875	04A Notitie voorgeschiedenis en context Johan Jongkindbuurt.pdf (pdf)
AD2025-081876	04C Beoordelingsmatrix.pdf (pdf)
AD2025-081877	04B Lelylaan Noord stedverkenning.pdf (pdf)
AD2025-081878	05A Zienswijze + nota van beantwoording Lieven de Key.docx (msw12)
AD2025-081879	05B Reactie Heemschut op zienswijze Lieven de Key.docx (msw12)
AD2025-081880	05D Verslag Gemeente Amsterdam & Bond Heemschut.pdf (pdf)
AD2025-081881	05C Reactie Heemschut n.a.v. afspraak.pdf (pdf)
AD2025-081882	06 Standpuntbepaling aanwijzing monument Johan Jongkindstraat.docx (msw12)
AD2025-081883	Advies (pdf)

Besluit college van burgemeester en wethouders

Conform besloten